

KATEGORIPLAN

IT & TELEKOM

BILAGA 3 - NULÄGESANALYS

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1.0	BILAGA 3 - NULÄGESANALYS	4
1.1	SPENDANALYS FÖR HUDDINGE KOMMUN.....	4
1.2	LEVERANTÖRSTROHET FÖR HUDDINGE KOMMUN	6
1.3	AVTALSSTATUS FÖR HUDDINGE KOMMUN	6
1.3.1	AVTALS KATEGORISERING INOM KATEGORIN.....	8
1.4	OMVÄRLDSANALYS – STYRSIGNALER, INTERNA STYRDOKUMENT OCH FÖRUTSÄTTNINGAR I KOMMUNEN	9
1.4.1	MÅL OCH BUDGET 2023	9
1.4.1.1.	DIGITALISERINGSPOTTEN	10
1.4.1.2.	KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGENS VERKSAMHETSPLAN - INDIKATOR CIRKULÄR EKONOMI.....	10
1.4.2	UPPHANDLINGS OCH INKÖPSPOLICY	10
1.4.3	RIKTLINJER FÖR UPPHANDLING OCH INKÖP OCH UPPHANDLINGSPLAN	10
1.4.4	PROGRAM FÖR TRYGGHET OCH SÄKERHET 2018–2021	11
1.4.4.1.	RIKTLINJER FÖR INFORMATIONSSÄKERHET	11
1.4.5	DIGITALISERINGSSTRATEGI FÖR HUDDINGE KOMMUN 2024–2029.....	11
1.4.6	POLICY FÖR DRIFT, FÖRVALTNING OCH UTVECKLING AV DIGITALA TJÄNSTER I HUDDINGE KOMMUN	12
1.4.7	MÅLARKITEKTUR I HUDDINGE KOMMUN.....	12
1.4.8	STYRNING OCH SAMVERKAN FÖR DIGITALISERING	12
1.4.9	HKF 9820 - RIKTLINJER FÖR ANVÄNDNING FÖR INTERNET, E-POST OCH MOBILA ENHETER	12
1.4.10	HKF 1500 – RIKTLINJER FÖR BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER	13
1.4.10.1.	LEDNINGSSYSTEM FÖR INFORMATIONSSÄKERHET (LIS)	13
1.4.11	NATIONELL DIGITALISERINGSSTRATEGI FÖR SKOLVÄSENDET.....	13
1.4.12	REGERINGSUPPDRAG – NATIONELL INFRASTRUKTUR.....	13
1.4.13	DIGITAL DETALJPLAN OCH ÖVERSIKTSPLAN	14
1.4.13.1.	GEODATASTRATEGI.....	14
1.4.14	MILJÖPROGRAMMET 2022–2025	14
1.4.15	HANDLINGSPLAN FÖR GIFTER I MILJÖN	14
1.4.16	AVFALLSPLAN 2021–2030	14
1.4.17	KOMMUNIKATIONSPOLICY	15
1.5	VÄLFÄRDSTEKNIK	15
1.6	OMVÄRLDSANALYS – IDENTIFIERADE STYRKOR OCH SVAGHETER INOM HUDDINGE KOMMUN	16
1.6.1	INTERN ANALYS – IDENTIFIERADE STYRKOR INOM ORGANISATIONEN	16
1.6.2	INTERN ANALYS – IDENTIFIERADE SVAGHETER INOM ORGANISATIONEN OCH LÖSNINGSFÖRSLAG	17
1.7	ORGANISATORISKA FÖRUTSÄTTNINGAR OCH IT-KONSULTER	19
1.7.1	EN EFFEKTIV ORGANISATION OCH INKÖPSSÄTT	19
1.7.2	KOMPETENSFÖRSÖRJNING	19
1.7.3	IT-KONSULTER	19
1.7.4	DIREKTUPPHANDLINGAR AV IT-SYSTEM	20
1.8	OMVÄRLDSANALYS/EXTERN ANALYS	20
1.8.1	MOLNTJÄNSTER.....	21
1.8.2	MARKNADSANALYS – IDENTIFIERADE MÖJLIGHETER UTANFÖR ORGANISATIONEN	22
1.8.3	MARKNADSANALYS – IDENTIFIERADE HOT UTANFÖR ORGANISATIONEN	22
1.8.4	POLITISKA FAKTORER OCH DESS PÅVERKAN	23
1.8.5	EKONOMISKA FAKTORER OCH DESS PÅVERKAN	24
1.8.6	SOCIALA FAKTORER OCH DESS PÅVERKAN	24
1.8.7	TEKNOLOGISKA FAKTORER OCH DESS PÅVERKAN	25
1.8.7.1.	AI	25
1.8.8	LEGALA FAKTORER OCH DESS PÅVERKAN	26

1.8.8.1.	LAGEN OM OFFENTLIG UPPHANDLING.....	26
1.8.8.2.	AI-FÖRORDNING (AI ACT)	27
1.8.8.3.	NIS-DIREKTIVET VID TILLHANDAHÅLLANDE AV SAMHÄLLSVIKTIGA TJÄNSTER	27
1.8.8.4.	LAG OM TYSTNADSPLIKT VID UTKONTRAKTERING AV TEKNISK BEARBETNING	27
1.8.8.5.	TREDJELANDSÖVERFÖRINGAR	27
1.8.8.6.	INFORMATIONSSÄKERHET OCH SKYDD AV SEKRETESSBELAGDA UPPGIFTER.....	28
1.8.9	MILJÖMÄSSIGA FAKTORER OCH HÅLLBARHET	28
1.8.9.1.	TILLGÄNGLIGHET OCH JÄMLIKHET	28
1.9	FAKTORER SOM PÅVERKAR TOTALKOSTNADEN FÖR KATEGORIN	28
1.9.1	INDEXERING AV AVTAL OCH INFLATION	29
1.10	KRISBEREDSKAP	29
1.11	SANKTIONER MOT RYSSLAND.....	30

1.0 BILAGA 3 - NULÄGESANALYS

1.1 Spendanalys för Huddinge kommun

Kategori IT och telekom hade en total spend på ca 163 miljoner kr 2022 (139,6 miljoner kr år 2021). IT och Telekom-kategorin är den tredje största kategorin av Huddinge kommuns totalt 9 kategorier och står idag för knappt 10 % av kommunens spend. Dock ska tilläggas att fördelningen påverkas av definitionen av vad som ska kategoriseras som IT.

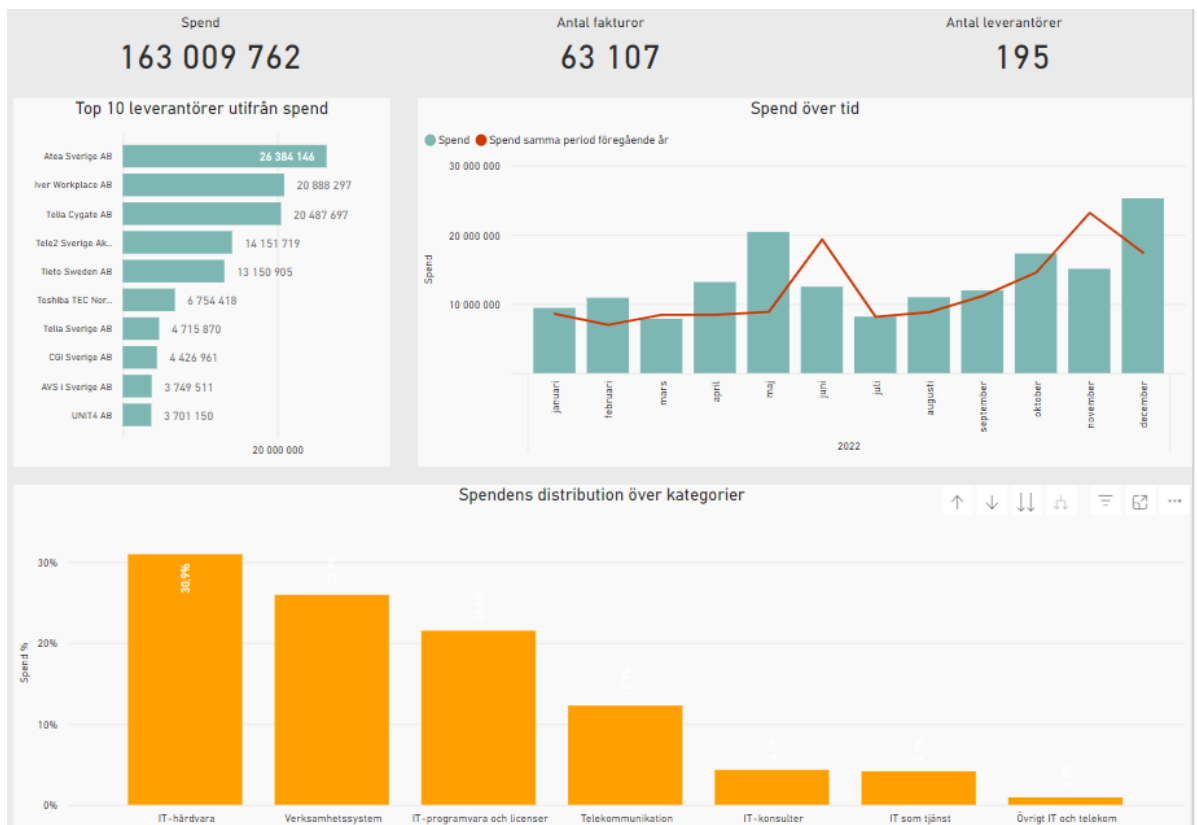

Bild 1: Adresserbar spend för 2022 ur systemet Proaact för Kategori IT och telekom

Den största underkategorin är IT-hårdvara (vilken står för 30 % av spenden) med en spend år 2022 på 50 miljoner kr där Iver Workplace är den största leverantören med avtal för ”Klienter inkl. produktnära tjänster”, dvs datorer och hårdvara, för 20,9 miljoner kr samt Telia Cygate AB med nätverks- och säkerhetsprodukter för ca 20,5 miljoner kr, samt AVS i Sverige för AV- och konferensprodukter för ca 3,75 miljoner kr.

Inom verksamhetssystem spenderade kommunen 2022 totalt 42,2 miljoner kr vilket motsvarar 26,9 % av spenden i kategorin. Den största leverantören inom verksamhetssystem är Tieto Sweden AB som har avtal för Procapita, KIR (kommuninvånarregister) samt elevregister med en total spend på 13,1 miljoner kr år 2022.

Telekommunikation står för 12 %, vilket motsvaras av knappt 20 miljoner kr med Tele 2 som största leverantör på 14 miljoner kr.

Huddinge kommun köper inom kategorin från 195 olika leverantörer (2021 var antalet 219).

Svansen inom kategorin, dvs. sällanköps leverantörer med låg spend, är lång. Topp 3 leverantörer är ramavtal för IT-programvaror, hårdvara (klienter) och säkerhets- och nätverksprodukter.

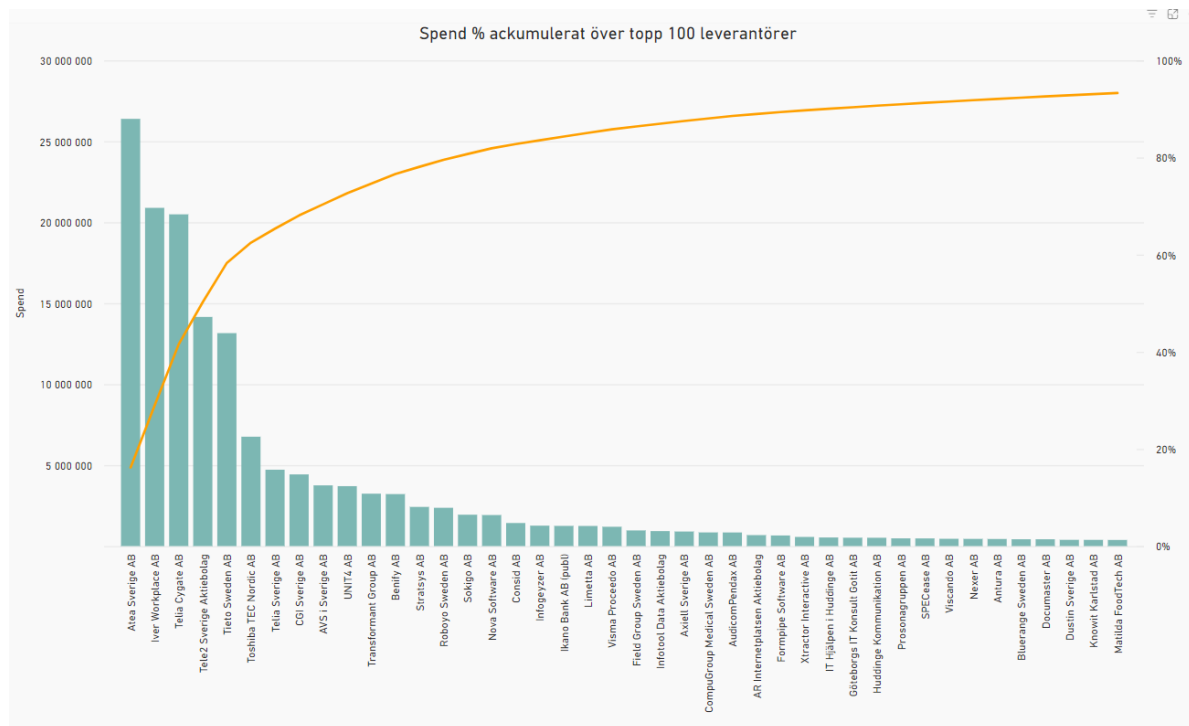

Bild 2: spend för de 42 största leverantörerna inom kategorin

Den största beställande verksamheten inom kategorin är kommunstyrelsens förvaltning (51,2 %), följt av grundskolenämnden (22,5 %), vård och omsorgsnämnden (8,2 %) samt gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen (7,7 %).

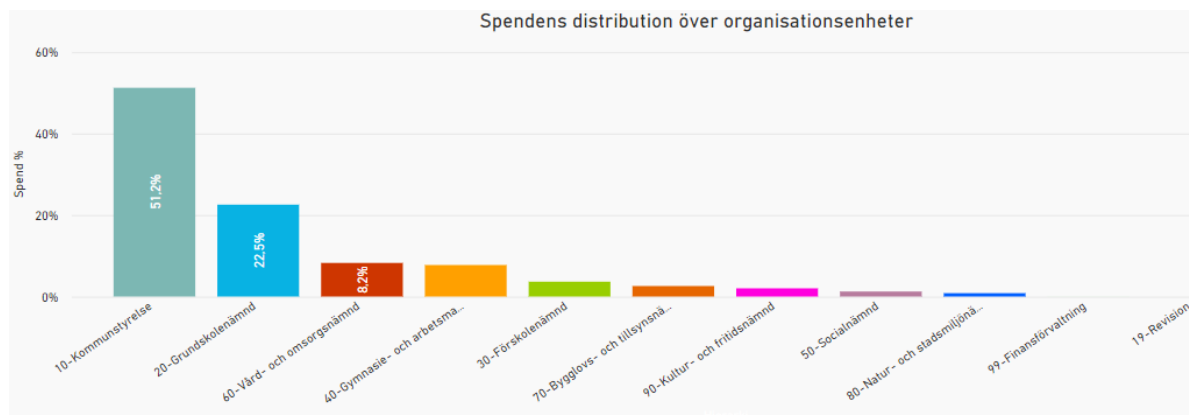

Bild 3: Spendens fördelning mellan nämnderna för kategori It och Telekom 2022

Inom verksamhetssystem är Kommunstyrelsen (53,3 %), vård och omsorgsnämnden (15,8 %) och grundskolenämnden (14,1 %) största köpare.

IT-konsulter köps nästan uteslutande av digitaliseringsavdelningen på kommunstyrelsens förvaltning (95,5 %), likaså IT-programvara och licenser 77,8 %) där Atea är den största leverantören genom det Adda-avtal som idag finns för standardprogramvara samt Microsoft. Atea fakturerade kommunen för totalt 26,4 miljoner kr år 2022.

Det är en stor mängd fakturor inom kategorin som ska hanteras. T.ex. Telia Sverige AB med över 50 000 fakturor samt Toshiba som har avtal för utskrift som tjänst levererade över 5 900 fakturor under 2022 eftersom varje verksamhet debiteras separat. Då fakturahanteringen kostar i administration bör sammanslagning och längre fakturaperioder övervägas.

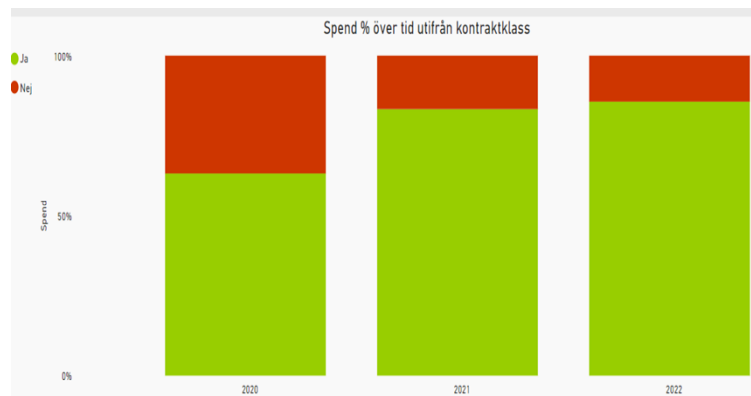
1.2 Leverantörstrohet för Huddinge kommun

Leverantörstroheten, dvs att verksamheterna köper produkter och tjänster via upphandlade avtal, är god inom kategorin som helhet där endast 14,2 % (23,4 miljoner kr) köptes från ej avtalad och/eller registrerad leverantör år 2022.

Leverantörstroheten har ökat markant mellan 2020 och 2021 då mängden köp utanför avtal år 2020 var uppe på 36,8 % (56,9 miljoner kr).

Detta beror på att flera större upphandlingar införts där det tidigare saknats. Det rör

framför allt, hårdvara för mobiltelefoner, Telefoni samt när avtalet för utskrift som tjänst infördes 2020. Det visar att en bra genomförd upphandling innebär att vi kan styra inköpen till avtalade produkter och tjänster. Avtalstroheten kan dock öka mer för IT-konsulter där det 2022 köpts över 70% utanför avtal vilket är något som kategorin behöver arbeta med framgent.

1.3 Avtalsstatus för Huddinge kommun

Inom kategorin har kommunen ett antal avtal upphandlade och registrerade via Upphandlingssektionen där de flesta omfattar verksamhetssystem.

De flesta verksamhetssystem köps som en IT-tjänst i form av upphandlingskontrakt¹. Inom underkategorierna *IT-hårdvara* och *IT-programvara* finns de flesta ramavtalen.

Aktuella och korrekt upphandlade avtal ska registreras i kommunens Avtalsdatabas och e-handelssystem "Procedo". Även direktupphandlingar över 50 000 kr som enligt kommunens direktupphandlingsrutiner anmäls till upphandlingssektionen

¹ Kontrakt med en leverantör för en längre tid och till en fast kostnad och volym, till skillnad från ramavtal på max 4 år där ingen volym utlovas

läggs upp i Proceedo för enklare överblick och möjlighet till bl.a. fakturamatchning.

Historiskt har både direktupphandlingar och även en del inköp av system införskaffats lokalt, mycket pga. att varje förvaltning tidigare sågs som en egen upphandlande myndighet med eget tröskelvärde för direktupphandling. Det finns fortfarande ett antal avtal och system som används lokalt och inte är registrerade i kommunens e-handelssystem. Med beslutet 2020 om att kommunen är en gemensam upphandlande myndighet behöver fler upphandlingar genomföras via upphandlingssektionen. I och med de nya direktupphandlingsrutiner som infördes 2020 samt den ökade kontrollen och dialogen med beställarna via objektledare inom PM3, finns potential att få ännu bättre överblick på de avtal och system som nyttjas i kommunen.

Trots tydliga upphandlingsprocesser upplevs strukturen som tung vilket skapar incitament för att 'göra själv' eller direktupphandla, vilket kan skapa problem vid senare införande av system i kommunens IT-miljö. Därför finns ett behov av att effektivisera upphandlingsprocessen inom IT och stärka strukturen i direktupphandlingsrutinerna.

Datormaterial köps idag utan avtal. De finns med i avtal för kontorsmaterial inom kategorin omsättningsvaror, men inköp sker inte till fullo den vägen. Behovet av separat upphandling för datormaterial/-tillbehör finns upptaget på upphandlingsplan för 2023.

Inom kategorin har kommunen 58 avtal. (direktupphandlingar ej inkluderat)

Inom underkategorierna IT-programvara samt IT-hårdvara har kommunen avropat från Adda (f.d. SKL Kommentus) eller Kammarkollegiets avtal. Att ansluta sig till inköpscentralers ramavtal har både för- och nackdelar. fördelar är minskad administrativ belastning i upphandlingsskedet och avtalsförvaltningen (prisjusteringar, förlängningar). Nackdelarna är ökade kostnader och avtal mindre anpassade för kommunens behov samt att avrop under avtalsperioden oftast sker genom förnyad konkurrensutsättning, vilket är resurskrävande.

Inom övriga underkategorier har kommunen genomfört egna upphandlingar. Samordning med bolagen ska ske där så är möjligt och lämpligt, dels för att minska administrativ belastning, dels för att nyttja samordningsvinster i förvaltning. Samordningens påverkan på leverantörernas intresse och prispress bekräftas även i genomförd RFI².

För avtal inom kategorin som är kategoriserade som standardavtal (se kategorisering utifrån Kraljics matris nedan) ska huvudfokus vara att minska tid och pengar som spenderas på produkter. Inom kategorin kan anslutning till Adda vara lämpligt. En övervägning ska göras inför varje ny avtalsperiod

---

²² Request For information, en form av marknadsdialog

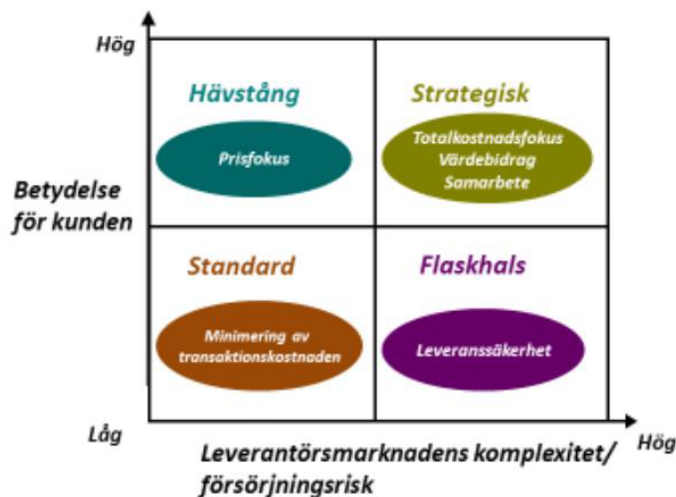
1.3.1 Avtalskategorisering inom kategorin

Huddinge kommun använder Kraljics matris för kategorisering av avtal.

Utgångspunkten i Kraljics matris är vilken betydelse/pris en specifik inköpskategori har för organisationen (vertikal axel i matrisen) respektive leverantörsmarknadens risk/komplexitet (horisontell axel).

Betydelse för kommunen kan vara ekonomisk och/eller strategisk.

Leverantörsmarknadens komplexitet är framför allt beroende av om det finns många leverantörer att välja mellan (låg komplexitet) alternativt få (hög komplexitet).

Kategoriseringen påverkar strategin för upphandling och avtal.

Strategiska avtal

De flesta avtalen inom *verksamhetssystem*, samt alla avtal inom underkategorin *telekommunikation* har kategoriserats som strategiska eller flaskhals-avtal vilket innebär att vi behöver ha ett tätt samarbete med leverantören och avtalsuppföljning för att säkerställa leverans. Huvudfokus inom strategiska avtal är att ha totalkostnadsfokus och skapa partnerskap med leverantören.

Flaskhalsavtal

Inom underkategorin *IT-konsulter* kategoriseras avtalen som flaskhalsavtal, då det är svårt och dyrt att få tag på rätt kompetens. Huvudfokus inom flaskhalsavtal är att säkra leverans och söka alternativa anskaffningsmöjligheter i syfte att förflytta avtalsområdet till ett standardavtal.

Standardavtal

Inom underkategorierna *hårdvara* kategoriseras de flesta avtal som standard-avtal. Huvudfokus inom standardavtal är att minimera transaktionskostnaden genom att exempelvis reducera administrationskostnaderna med enkla rutiner för inköp, konkurrensutsätta för att hålla nere kostnaden, reducera antalet leverantörer och/eller sträva efter standardisering.

1.4 Omvärldsanalys – Styr signaler, interna styrdokument och förutsättningar i kommunen

Kategoriteamet har identifierat de styr signaler som har påverkan på kategorin, vilka presenteras nedan. Styr signaler kan vara i form av lagar, interna styr signaler och interna styrdokument.

1.4.1 Mål och budget 2023

Mål och vision för Huddinge kommun är ”*Ett tryggt, jämlikt och hållbart Huddinge*” delas upp i tre hållbarhetsperspektiv (social-, ekologisk-, och ekonomisk hållbarhet) vilka delas upp i 10 mål antagna av fullmäktige, där nedan har påverkan på kategorin IT och Telekom:

1. *En trygg kommun där människor trivs och växer*
  - a. Huddinge är trivsamt och tryggt för alla medborgare
  - b. Huddinges verksamheter håller hög kvalitet
2. *En hållbar naturkommun*
  - a. Minska klimatpåverkan
  - b. Cirkulär ekonomi som minimerar gifter i miljön
3. *En ansvarfull ekonomi i hela Huddinge*
  - a. Huddinge kommun har en sund och uthållig ekonomi
  - b. Huddinge kommun är en attraktiv arbetsgivare

1) En trygg kommun där människor trivs och växer (social hållbarhet)

Huddinge kommun ska vara en äldrevänlig och tillgänglig kommun³. I takt med att Huddinge får allt fler äldre invånare, ökar behovet av att forma kommunen på ett äldrevänligt sätt.

2) En hållbar naturkommun (ekologisk hållbarhet)

Kommunen ska fokusera på cirkulära kretslopp och ekologisk hållbarhet för att bidra till ett mer hållbart samhälle⁴, effektivisera energianvändning⁵, minska utsläpp och gifter samt främja återanvändning⁶

3) En ansvarfull ekonomi i hela Huddinge (ekonomisk hållbarhet)

Upphandlingar ska förutom att bidra till långsiktig god ekonomi för att finansiera kommande investeringar, bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle där bl.a. lokala företag ska ges goda möjligheter att delta i upphandlingar⁷. Digitalisering anges som verktyg för att klara de kommande årens utmaningar kring effektivitet och service.

De digitala initiativen föreslås fokusera på:

- ökad tillgänglighet till kommunens tjänster,
- öka verksamhetens digitala förmåga
- Utveckla grundläggande teknik

³ Mål och budget 2023 sid 5

⁴ Mål och budget 2023 sid 5

⁵ Mål och budget 2023 sid 27

⁶ Mål och budget 2023 sid 28

⁷ Mål och budget 2023 sid 28

Kommunens verksamheter bör fokusera på att möta invånarens, besökarens och företagarens behov med tjänster som är tillgängliga, enkla, tydliga och säkra. Internt fokus anges ligga på effektiva arbetsprocesser, innovation samt ökad funktionalitet och säkerhet i IT-miljön och teknisk plattform⁸.

1.4.1.1. Digitaliseringspotten

I mål och budget avsätts en digitaliseringspott ”i syfte att på ett samlat, prioriterat och effektivt sätt få ut största nytta av Huddinges ambition kring digitalisering”⁹.

I digitaliseringspotten äskas pengar för att genomföra digitaliseringsaktiviteter i kommunen. Anskaffningarna kan genomföras genom beställningar/avrop eller tillägg på avtal eller genom nya upphandlingar. Samordning mellan upphandlingssektionen och berörda objekt är nödvändig för att säkra anskaffningen och budgetmedel samt säkra en korrekt hantering.

1.4.1.2. Kommunstyrelseförvaltningens verksamhetsplan - Indikator cirkulär ekonomi

En indikator finns framtagen för att mäta andel upphandlingar där moment av cirkulär ekonomi applicerats. Med moment menas till exempel krav, val av affärsmodell eller kriterier för utvärderingsmodellen.

Målet är att succesivt öka indikatorn med 5 procentenheter/år upp till 50 % till 2030. Målet för 2022 var 10 %, vilket uppnåddes med marginal.

1.4.2 Upphandlings och inköspolicy

I alla upphandlingar ska upphandlings och inköspolicyn beaktas och vara vägledande i strategiska val kring kravställning. Policyn pekar också på nyttjande av bl.a. e-handelsverktyg.

1.4.3 Riktlinjer för upphandling och inköp och Upphandlingsplan

Riktlinjerna beskriver ansvarsfördelning, roller och arbetsätt för ett strategiskt upphandlingsarbete som resulterar i goda affärer, god ekonomisk hushållning och hög kostnadseffektivitet där kommunens verksamhet bedrivs effektivt och ändamålsenligt och bidrar till kommunens övergripande mål¹⁰.

Riktlinjerna pekar bl.a. på samordning inom kommunen och andra myndigheter¹¹, vikten av att ställa hållbarhetskrav¹² samt arbetsättet med årliga upphandlingsplaner¹³.

---

⁸ Mål och budget 2023 sid 20

⁹ Mål och budget 2023 sid 14

¹⁰ Riktlinjer för upphandling s. 4

¹¹ Riktlinjer för upphandling s 4–5

¹² Riktlinjer för upphandling s. 11–12

¹³ Riktlinjer för upphandling s. 8

1.4.4 Program för trygghet och säkerhet 2018–2021

Det finns ett tidigare program för Trygghet och säkerhet för 2018–2021. Nya styrdokument för Trygghet och säkerhet planeras ta fram under 2023, vilket kategoriarbetet ska förhålla sig till.

Målet med Huddinge kommuns arbete med informationssäkerhet är att säkerställa informationens tillgänglighet, riktighet, konfidentialitet och spårbarhet utifrån uppsatta krav:

- *konfidentialitet* – endast behöriga får ta del av informationen
- *riktighet* - informationen ska vara tillförlitlig, korrekt och fullständig
- *tillgänglighet* - informationen ska kunna användas efter behov, i förväntad utsträckning samt av rätt person med rätt behörighet
- *spårbarhet* - specifika aktiviteter som rör informationen kan spåras¹⁴.

Huddinge kommun ska vidare säkerställa efterlevnaden av dataskyddsförordningen (GDPR) och de kompletterande bestämmelserna i dataskyddslagen. Kommunens samtliga verksamhetskritiska informationstillgångar ska informations-klassificeras och informationssäkerhetsarbetet ska bedrivas enligt ett ledningssystem för informationssäkerhet.¹⁵

Programmet anger även att informationssäkerhet ska vara en naturlig och integrerad del av kommunens alla verksamheter och all personal ska ha kunskap om hur informationssäkerhet säkerställs inom den egna verksamheten.

1.4.4.1. Riktlinjer för informationssäkerhet

Kommunens informationssäkerhet omfattar alla verksamheters informationstillgångar med utgångspunkt i lagar, förordningar, föreskrifter, kommunens anvisningar samt verksamheternas egna krav och ingångna avtal. Arbetet bedrivs på strategisk, teknisk och operativ nivå.

I kommunens riktlinjer för informationssäkerhet klassificeras information inom 4 kravområden och konsekvensnivåer:

Kravområden	Konsekvensnivåer
<ul style="list-style-type: none"> • Konfidentialitet • Riktighet • Tillgänglighet • Spårbarhet	<ul style="list-style-type: none"> • Allvarlig skada –katastrofal skada • Betydande skada • Måttlig skada • Ingen eller försumbar skada

1.4.5 Digitaliseringsstrategi för Huddinge kommun 2024–2029

I syfte att få ut största nytta av Huddinges ambition kring digitalisering fokuseras den digitala utvecklingen i Huddinge kommunkoncern i tre målområden.

- Tillgänglig digital service – ”*Invånaren, besökaren eller företagaren ska på ett enkelt sätt kunna utföra handlingar och hantera ärenden vid den tidpunkt och i den kanal som passar den*”

¹⁴ Program för trygghet och säkerhet 2018–2021 sid 20

¹⁵ Program för Trygghet och säkerhet s. 2

- Smartare arbetssätt - ”Genom digitalisering effektiviserar och anpassar vi våra arbetssätt för att klara framtidens välfärd.”
- Möjliggörande teknik - ”Med en hållbar, kostnadseffektiv och modern plattform genomför vi säker och behovsanpassad utveckling med kommuninvånarna i fokus.”

1.4.6 Policy för drift, förvaltning och utveckling av digitala tjänster i Huddinge kommun

Syftet med policydokumentet är att vägleda beteenden hos medarbetare efter en gemensam värdegrund och därmed också sätta gränser för vårt agerande i digitaliseringsfrågor. Policyn påverkar verksamhetens utförande, och förtydligar lagar eller regulatoriska krav.

Policyn pekar på vikten av att följa processen för IT-anskaffning samt mäta och följa upp resultat, och en central uppföljning av IT-kostnader.

1.4.7 Målarkitektur i Huddinge kommun

Digitaliseringens arkitektur består av verksamhet och IT-arkitektur. Arkitekturprinciperna är del i målarkitekturen¹⁶, som syftar till att framtidens arkitektur designas på ett sätt för en effektivare verksamhet och bättre service till de som bor, besöker och verkar i kommunen.

De styrande principerna används vid beslut och ställningstagande inom digital utveckling, vilket därmed påverkar upphandlingarnas utformning.

De fem principerna är:

1. Principen om ETT (Det som går att hanteras på ett sätt ska hanteras på ett sätt).
2. Användbarhet, behov och användarfokus
3. Informations- och IT-säkerhet
4. Tillgängliga data, internt och externt
5. Dra nytta av den digitala omvärlden inom offentlig sektor

1.4.8 Styrning och samverkan för digitalisering

De strategiska inriktningarna stärks genom kommunens styr- och samverkansmodell för digitalisering, som bygger på pm3 som integrerar digitaliseringsarbetet med verksamhetsplanering och verksamhetsutveckling.

Genom portföljstyrningen säkerställer Huddinge kommun att digitaliseringsinitiativ har en helhetssyn och optimerar resursanvändning för maximal nytta.¹⁷

1.4.9 HKF 9820 - Riktlinjer för användning för internet, e-post och mobila enheter

Riktlinjerna berör användandet av internet, e-post, mobila enheter och sociala medier påverkar vad som kan köpas externt och ställer krav på externa tjänster.

¹⁶ Målarkitektur och arkitekturprinciper. [Hur digitaliserar vi? - Huddinge](#) [Styrande arkitekturprinciper - Huddinge](#)

¹⁷ digitaliseringsportalen: [Hur digitaliserar vi? - Huddinge](#)

Före inköp/upphandling av system/lösning krävs en risk- och sårbarhetsanalys (systemsäkerhetsanalys - SSA) för att bestämma krav i upphandling, bl.a. gällande säkerhetsklassning/-nivå.

System som behandlar känsliga data eller personuppgifter ska ha kryptering, tvåfaktorsinloggning och spårbarhet. Externa aktörer som hanterar personuppgifter måste ha ett personuppgiftsbiträdesavtal. HKF 9820 planeras uppdateras i närtid.

1.4.10 HKF 1500 – Riktlinjer för behandling av personuppgifter

Riktlinjerna informerar och sammanfattar kommunens skyldigheter och ger instruktioner kring hur personuppgifter får behandlas inom kommunen. Kategorin har två delar som behöver fungera för detta:

Arbete pågår med nya styrdokument rörande PUB-avtal.

1.4.10.1. Ledningssystem för informationssäkerhet (LIS)

Framtagande av ledningssystem för informationssäkerhet (LIS) pågår i kommunen, vilket informationssäkerhetssamordnaren ansvarar för. Det arbete som utförs i LIS:et kommer generera input till kravställning i upphandlingar. Alla riktlinjer om information (digital och fysisk) kommer påverkas av LIS:et – som blir ett ”paraply” för alla.

1.4.11 Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet¹⁸

Digital kompetens är i grunden en demokratifråga. Regeringens huvudmål för den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet är att *Sverige ska vara ledande i att utnyttja digitaliseringen för att stärka barn och elevers digitala kompetens samt främja kunskapsutveckling och likvärdighet*¹⁹.

Strategin ställer krav på viss teknik men omfattas redan idag av befintliga avtal inom kategorin (licenser, konsultstöd). Fokus finns på kostnadseffektivitet, likvärdighet, beställarkompetens och samordning

1.4.12 Regeringsuppdrag – nationell infrastruktur²⁰

Myndigheten för digital förvaltning, DIGG, ansvarar, stödjer och samordnar den förvaltningsgemensamma digitaliseringen och nationellt ramverk för grunddata.

För att Sverige ska möta samhällsutmaningar och säkra hållbar välfärd behövs samordnade digitala lösningar. Målet är att den offentliga sektorn utnyttjar digitaliseringens potential, sparar resurser och skapar bättre tjänster genom en sammanhållen infrastruktur.²¹

Huddinge kommun behöver bevaka den nationella infrastrukturen och följa densamma i kravställning i upphandlingar.

¹⁸ Regeringen, utbildningsdepartementet, bilaga till regeringsbeslut I:1 2017-10-19

¹⁹ Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet s. 4

²⁰ Urklipp från hemsida för myndigheten för digital förvaltning www.digg.se

²¹ <https://www.digg.se/ledning-och-samordning/ena---sveriges-digitala-infrastruktur#h-Bakgrund>

1.4.13 Digital detaljplan och översiktsplan

Fr o m 1 jan 2022 ska alla nya detaljplaner kunna tillgängliggöras digitalt enligt ett nationellt enhetligt förfarande/specifikation. Detta påverkar (likriktar) kravställningen på systemstöd som används för framtagande och tillgängliggörande av detaljplaneinformationen²².

1.4.13.1. Geodatastrategi

I maj 2022 antog kommunen en geodatastrategi, med tillhörande handlingsplan, för att stödja Huddinge kommuns vision och mål genom att optimera användningen av geodata²³. Strategin skapar en tydlig styrning för utveckling och förvaltning och kommunens geodata, vilket påverkar användningen av geografiska informationssystem (GIS) och andra IT-komponenter som hanterar geografisk information.

1.4.14 Miljöprogrammet 2022–2025

Miljöprogrammet omfattar vissa delar som har påverkan på denna kategori. Kategoriteamet har identifierat att nedan punkter i miljöprogrammet behöver beaktas i kategoristyrningsarbetet:

- Kommunen ska minska växthusgasutsläppen från transporter.
- Kommunen ska minska de konsumtionsbaserade utsläppen från varor och produkter inom kommunens verksamheter.
- Kommunen och dess helägda bolag ska fasa ut farliga ämnen och minimera spridningen av miljögifter som kan skada människor och natur.
- Kommunkoncernen arbetar med att minska mängden avfall i kommunen som en geografisk plats genom cirkulära flöden.
- Kommunen och dess helägda fastighetsbolag arbetar med att informera och engagera invånare och verksamma i syfte att minska sin miljö- och klimatpåverkan.

1.4.15 Handlingsplan för gifter i miljön

Handlingsplanen uppmanar till att rensa ut varor och produkter som innehåller skadliga ämnen, samt minska nyinköp av varor med skadliga ämnen.

Åtgärdsområdena för aktuell kategori är framför allt elektronik, dvs hårdvara.

Handlingsplanen är under revidering på grund av bland annat uppdaterade målformuleringar i Miljöprogrammet 2022–2030.

1.4.16 Avfallsplan 2021–2030

Kommunens avfallsplan för 2021–2030 innehåller mål som omfattar bland annat verksamhetsavfall och nedskräpning. Avfallsplanen anger att för att uppnå minskad mängd avfall behöver färre nyproducerade varor av alla slag införskaffas.

---

²²

<https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/planerabyggabo/detaljplaneringgenomforande/digitaladetaljplaner.27792.html> samt <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/digitalisering/>

²³ Geodatastrategi för Huddinge kommun 2022–2026 s. 2

Som åtgärd för att bidra till uppfyllandet av mål 2, Förebygga avfall, anges: ”Vid inköp och upphandling av varor, material och tjänster ska kommunen vidta åtgärder för att minska uppkomsten av avfall.”²⁴

1.4.17 Kommunikationspolicy

Huddinge kommun ska stå för tydlighet, öppenhet och tillgänglighet där vårt språk ska vara lätt att förstå och hänsyn tas till invånarens olika behov. Policyn ska beaktas i alla upphandlingar och kommunikation kring bl.a. avtal med verksamheter, leverantörer och kommuninvånare.

1.5 Valfärdsteknik

Valfärdsteknik är digital teknik som ökar livskvalitet för äldre personer och personer med funktionsnedsättningar, bidra till deltagande i samhället utifrån den enskildes förutsättningar och en tillfredsställande hälsosituation²⁵. Enligt Socialstyrelsen syftar den till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet.²⁶ SKR understryker behovet av valfärdsteknik inom vård och omsorg. I vård- och omsorgsnämndens inriktningsärende (2022–2024) står det skrivet att för att möta framtidens utmaningar och hitta smartare arbetssätt behöver fler valfärdstekniklösningar införas.²⁷

Frågan huruvida kommunen ska ställa krav på att utförare inom kategorin vård och omsorg har tillgång till valfärdsteknik i utförandet av tjänsten hanteras i dialog med kategorierna Vård och omsorg samt IT och Telekom, inklusive aktuellt objekt.

Trygghetsskapande teknik

Trygghetslarm är exempel på valfärdsteknik som tänkta för personer som känner sig otrygga eller begränsade i sin möjlighet att röra sig och finns i olika former, dels stationära larm i hemmet eller boendet, dels i form av ett halsband, armband eller i ett bälte. Genom att öka individens trygghet, bidrar larmen till självständighet, social delaktighet och en aktivare livsstil, vilket kan minska behovet av hemtjänst och hemsjukvård. Andra exempel på trygghetsskapande teknik är: mobila trygghetslarm, rörelselarm, fall-larm, dörr-larm, digital tillsyn och digitala lås.

Digital tillsyn och trygghetskamera

Digital tillsyn används för att övervaka individer som behöver nattlig uppsikt för att förbättra tryggheten hemma. Kameror strömmar bilder under specifika tidsintervaller och bilderna sparas inte. Detta system kan ersätta eller komplettera fysiska besök, vilket är särskilt fördelaktigt för dem som störs av nattliga besök. Förutom att öka individens möjlighet att bo hemma längre, underlättar detta kommunens resursplanering genom att minska behovet av traditionella hemtjänstbesök. Kamerorna är utrustade med mörkerseende och behöver endast mobilnät för kommunikation.

²⁴ Avfallsplan, mål 2 sid 11

²⁵ Socialstyrelsens hemsida

²⁶ <https://www.inera.se/globalassets/inera/media/dokument/projekt/rapport-apier-i-valfardsteknik.pdf>

²⁷ I vård- och omsorgsnämndens inriktningsärende (2022–2024)

Marknaden domineras av små lokala företag, men större säkerhetsföretag tenderar att förvärva dem för att expandera sina tjänster till offentliga sektorn.

Digitala lås

Digitala lås syftar till att underlätta för kommunpersonalens besök hos brukare och stärka säkerheten i nyckelsystemet. Med en digital nyckel kan personalen enkelt låsa upp en brukares dörr. Dessa lås kan vara smarta lås, som öppnas med ett kort eller en telefon, eller passiva lås som fungerar med en digital nyckelknippa. Denna teknik minskar medarbetarens restid för att hämta nycklar och erbjuder extra trygghet för brukare genom snabbare svar på larm.

Trots att digitala lås inte är exklusiva för välfärdssektorn, domineras marknaden av stora globala säkerhetsaktörer där trenden är att mindre företag köps upp av stora låstillverkare.

1.6 Omvärldsanalys – Identifierade styrkor och svagheter inom Huddinge kommun

1.6.1 Intern analys – identifierade styrkor inom organisationen

Kategoriteamet har vid genomförd SWOT-analys identifierat följande:

- ✓ Huddinge kommun är en stor kommun i regionen och därmed en stor köpare av varor och tjänster. Genom att fortsätta samarbeta med andra kommuner blir vi en ännu större köpare vilket övar vår möjlighet att ställa krav och få bättre priser i samband med upphandling.
- ✓ Inom kommunen finns idag en hög teknisk kompetens för IT med verksamhetsförståelse.
- ✓ Ledningens engagemang för digitalisering är stor och IT-säkerhetsfrågor adresseras tidigt med systemsäkerhetsanalyser inför upphandling

Underkategori IT-hårdvara

- ✓ Inom underkategorin IT-hårdvara finns ett standardiserat sortiment samt en god förståelse kring livscykelhantering.

Underkategori IT-konsulter

- ✓ Det finns flera olika avtal att nyttja, bl.a. inom Administrativa bemanningstjänster och IT-konsulter via Adda-avtal.

Underkategori IT-programvara och licenser

- ✓ Det finns ett samordnat ramavtal via Adda för standardprogram vilket ger oss kompetens från leverantören. Det finns även spridd intern kompetens kring avtalet och hur licenser fungerar

Underkategori IT som tjänst

- ✓ Att upphandla IT som tjänst kan ge stora besparingspotentialer, t.ex. utskrift som tjänst där hårdvaran ingår, resulterade i en kostnadsbesparing för kommunen på 30 %.

Underkategori Verksamhetssystem

- ✓ Inom underkategorin verksamhetssystem förväntas objektstyrningen ge ökad förmåga till långsiktig planering, säkra resurser och ansvar inom

organisation. Det finns också en stor kompetens inom verksamheten för respektive verksamhetssystem.

1.6.2 Intern analys – identifierade svagheter inom organisationen och lösningsförslag

Kategoriteamet har vid genomförd SWOT-analys identifierat följande:

- Kommunens tekniklösningar för infrastruktur bedöms ligga efter rikets standard och det finns en sk. ”teknisk skuld”. För att ligga i framkant behövs en god planering av budgetering, upphandlingar och införande.
- Varje PM3-objekt upprättar årligen en objektplan utifrån gemensamma objektplaneringsförutsättningar och innehåller aktiviteter utifrån respektive objekts behov. Dessa planer har ännu inte matchats med kommunens resurskapacitet, vilket riskerar överbelastning och framhäver behovet av prioritering. Upphandlingsbehov ska även anmälas till respektive års upphandlingsplan i där uppsatt process och tidsplan.
- Verksamheten tenderar att lägga till funktioner till befintliga avtal som ursprungligen inte specificerades. Det är nödvändigt med bättre kontroll av dessa tillägg för att undvika risker med direktupphandling och överträdelser av upphandlingslagstiftningen.
- En svaghet i nuvarande arbetssätt är att resurssättningen för upphandlingsprojekt ofta avslutas vid avtalstecknande, i stället för att redan från början inkludera implementering och överlämning till förvaltning, vilket kan leda till förseningar och ineffektivitet i processen. Det är viktigt att helheten resurssätts och förtydligas i en gemensam framtagna upphandlings- och införandeprocess.
- Många tidigare ”tjänster” får mer och mer inslag av IT-lösningar och gränsdragningen kring upphandlingsprocess för ”vanlig” tjänsteupphandling eller IT-upphandling behöver därför förtydligas. Verksamheten kan behöva stöd för att förstå att den upphandling man gör är en IT/Telekom-upphandling så att rätt resurser involveras från start och möjliggör en effektiv och ändamålsenlig process och resultat.
- Det finns en utvecklingspotential att få interna processer att hänga ihop och efterföljas.
- Våra interna processer är olika kommuner emellan, vilket försvårar samordning av upphandlingar – samtidigt behöver vi där så är möjligt ställa krav tillsammans
- Otydlig försörjningsstrategi.
- Svag beställarkompetens, framförhållning och affärsfokus i beställarorganisationen.
- Ibland tas inte hänsyn till övriga förvaltningars förutsättningar i kravställning. tex. SLA-tider är inte anpassade till verksamhetens behov.
- Struktur och organisation kring PUB-avtal behöver utvecklas. Inventering och strukturerat arbete med framtagning och förvaltning av PUB-avtal

behöver tas fram med t.ex. lista över interna ansvariga och leverantörskontakter.

- Bristande kontroll på direktupphandlingar av mindre system som inte förhåller sig till IT-strukturen.
- Den interna driften av den kommundemensamma tekniska miljön mäts och utvärderas inte efter några krav från verksamheten gällande tillgänglighet, tjänstenivå, osv, vilket gör det svårt att uppskatta hur verksamhetens behov tillgodoses.

Svagheter inom underkategorin IT-hårdvara

- Diversifierat behov, kan ej standardisera helt vilket kan vara utmaning för leverantörer att möta.
- Verksamheterna har tidigare själv kunnat välja hårdvarulösning.

Svagheter inom underkategorin IT-konsulter

- Helhetsbild kring konsulter saknas, då det går att beställa konsulter på avtal för verksamhetssystem och drift osv, samt olika konsultavtal (Adda/bemannings tjänster) med förnyad konkurrensutsättning, avrop från avtal för administrativa bemanningstjänster där flera IT-kompetenser ingår eller direktupphandling.
- Det finns behov av att beskriva kommunens arbetssätt och kommunicera detta till leverantören i samband med avrop och upphandling.

Svagheter inom underkategorin Verksamhetssystem

- Införandeprocess och resurser. Omfattningen av ett upphandlingsprojekt (inkl. bemanning) måste omfatta implementation och överlämning till förvaltning – inte sluta vid påskrivet avtal.
- Vid införande av upphandlat verksamhetssystem förekommer att leverantörer försöker ta bort skakrav och om beställaren inte är uppmärksam kan skakrav felaktigt utgå, framför allt om personer med i införandet inte är inlästa på avtalet eller har varit med i upphandlingsarbetet.
- Verksamheter vill få införandekostnaden på ”rätt sida” budgetåret och riskerar om man väljer att betala i förskott att inte få slutlig leverans.
- Bristande kontroll så att inte skakrav ställs av kommunen som är omöjliga att genomföra, framför allt vid direktupphandling.
- Avvägning vid köp av system behöver göras mellan generiska processer (all ärendehantering i samma system) mot kompletta processer (ax-till-limpa i socialtjänsten). Det finns behov av stöd i dessa ställningstaganden för paketering av upphandlingar, dvs vad som ska upphandlas tillsammans.
- Kommunen har stort behov av upphandlingar för att hantera teknisk skuld. Med teknisk skuld avses att kommunen har gamla IT-lösningar och licenser. Kategoriplanen behöver bidra till att förebygga den tekniska

skulden genom att fokusera på att upphandla regelbundet och köpa verksamhetssystem som tjänst för att minska investeringskostnader och öka rörligheten i samklang med marknaden.

1.7 Organisatoriska förutsättningar och IT-konsulter

1.7.1 En effektiv organisation och inköpssätt

Inom kategorin IT och Telekom behöver kommunen bedriva en kompetensförflyttning där fokus ligger på digitalisering av Huddinge och mindre på sådant som kan köpas som commodity-tjänst, t.ex. drift av serverhall. Denna förflyttning beskrivs i Ramverk för IT-Sourcing.

För att genomföra förflyttningen kommer ett antal upphandlingar behöva genomföras. I förflyttningen kommer också kommunens förmåga att hantera flertalet leverantörsavtal (SIAM-förmågan, dvs. Service Integration och Management) och beställarorganisation behöva vidareutvecklas.

1.7.2 Kompetensförsörjning

”Att hitta rätt kompetens är välfärdens största utmaning. När arbetskraften inte räcker till går det inte att möta kompetensutmaningen enbart genom att rekrytera fler, i stället behövs nya arbetssätt och att tillvarata och utveckla kompetensen hos de befintliga medarbetarna.”²⁸

Kompetensförsörjning handlar om att hitta rätt medarbetare till Huddinge, utveckla dem samt att kunna behålla dessa medarbetare.

Idag är det svårt att hitta rätt medarbetare inom området, framför allt är det brist på högutbildad och erfaren personal. Detta medför svårigheter vid rekrytering. Det är även svårt att hitta kvalificerade IT-konsulter som är tillgängliga och kan ge leveranser i rätt tid och med rätt kvalitet. Dessutom är timpris för IT-konsulter högt i jämfört med konsulter på andra områden. Med planerade inköp och samordning med andra kommuner finns möjlighet att ändå pressa priser på IT-konsulter.

Vilken typ av kompetens som är viktigt att Huddinge ska inneha och vid vilka tillfällen köper vi in konsulter för att lösa IT uppdragen bör beskrivas i *ramverk för IT-sourcing*, dvs vilken kompetens som ska finnas internt och vilken kompetens som ska köpas in.

1.7.3 IT-konsulter

Det finns idag ett brett behov av förstärkning av konsulter inom IT området både för att täcka kompetenser som saknas och utifrån ett resursförstärkningsperspektiv.

I avtal för samtliga upphandlade verksamhetssystem finns möjlighet att beställa konsulttjänster för utveckling och hjälp med upphandlat system, vilket beställs vid behov.

---

²⁸ www.skr.se

Det finns standardiserade vedertagna konsultnivåer på marknaden för kompetens, men också avseende kostnadsnivå. Det är viktigt att kravställa rätt och köpa rätt nivå för den leverans vi önskar. Ibland kanske en spetskompetens är dyrare i timpris men arbetar därmed snabbare än motsvarande lägre konsultnivå vilket kan ge ekonomiska fördelar på totalen.

Vid behov av ytterligare IT-konsulter finns idag ramavtal via administrativa bemanningstjänster (delområden: PC-tekniker/support, helpdeskpersonal, IT-arkitekt/kommunikationstekniker, IT-utvecklare/projektledare IT) samt ramavtal för IT-konsulter via Adda (kompetensområden: verksamhetsutveckling och strategi, ledning och styrning, systemutveckling o systemförvaltning, arkitektur, säkerhet, tillgänglighet samt teknikstöd). Specifika konsulter direktupphandlas också men helhetsbilden är idag inte komplett.

Kommunen har behov av ett flexibelt avtal med att kunna få in nya aktörer över tid och nischade expertföretag. Upphandlingssektionen behöver adressera detta behov vid kommande upphandling.

1.7.4 Direktupphandling av IT-system

Direktupphandling genomförs idag lokalt i verksamheterna för upphandlingar under 700 000 kr. Idag finns en standardiserad process och rutiner för direktupphandling, men ingen anpassad rutin för direktupphandling av IT-system kring exempelvis förankring hos digitaliseringsavdelningen eller upphandlingssektionen och säkerställande av processen så att Systemsäkerhetsanalys (SSA) genomförs och att viktiga krav kommer med. Behov finns av att ta fram en anpassad direktupphandlingsprocess och separata direktupphandlingsmallar för verksamhetssystem.

1.8 Omvärldsanalys/Extern analys

Kategoriteamets analys är följande:

- IT branschen är enligt genomförd RFI mogen, men föränderlig med ständigt nya innovationer och nya lösningar och marknaden tvingas även förändras genom att det sedan några år tillbaka kommer allt fler nya lagar på området. Samtidigt är andra delar av marknaden mogen och stabil. Den RFI som kategoriteamet genomfört visar att leverantörernas bedömning är att marknaden är fri med konkurrens kring kompetens²⁹.
- Huddinges köpkraft är relativt stor för produkter och standardtjänster. För viss mjukvara, t.ex. Microsoft-produkter finns det dock inga eller få substitut och kommunens förhandlingsutrymme är därför litet. Det bedöms underlätta om kommunen samordnar sig med andra upphandlande myndigheter och köper tillsammans för att öka köpkraften och därmed möjligheten att ställa krav på stora leverantörer.
- Leverantörernas förhandlingsläge är över lag ganska bra. Kommunen bedöms av kategoriteamet eventuellt ha ett lite starkare läge mot de mindre, mer nischade leverantörerna som upplevs som mer lyhörda, medan stora

---

²⁹ input från leverantörsmarknaden i genomgången marknadsanalys.

leverantörer ofta ställer kommunen inför faktum när det gäller utbud. Det bedöms dock vara lättare för en leverantör att vara följsam mot krav på anpassning i mjukvara och för konsulter och utveckla en kundanpassad tjänst än för avtal av hårdvara som har längre utvecklingstid och oftast ett standardiserat innehåll.

- Marknadens produktutveckling går snabbt, samtidigt som det inom specifika marknader finns en stor dominans av ett fåtal aktörer. Införandet av nya system kan vara kostsamt för beställaren i tid och pengar, vilket minskar viljan att byta större system även om det på sikt blir både bättre funktionalitet, avtalsvillkor och priser. Hårdvara och konsulter är lättare att konkurrensutsätta, då det på dessa marknader finns flera leverantörer. Regelbunden konkurrensutsättning bedöms därför ge lägre priser över tid.
- Det finns tröskeleffekter för leverantörerna för att komma in på marknaden i form av långa avtalstider, höga referenskrav samt en vana i organisationen i arbetssätt i specifika system. Vissa leverantörer av verksamhetssystem verkar enbart på den offentliga marknaden. Mindre aktörer behöver ofta förlita sig på en etablerad infrastruktur då de inte har förutsättningar att tillhandahålla egen vilket cementerar en monopolliknande ställning för större aktörer (läs molntjänstleverantörer). Den viktigaste konkurrens fördelen är dock kunskap och erfarenhet kopplad till de verksamheter man har som målgrupp.
- Inom IT-kategorin så är det inte så stor skillnad i kvalitet. Det kan dock vara stor skillnad i storlek mellan leverantörer, med alltifrån enmansfirmor till stora leverantörer som säljer ”ekosystem” av produkter som hänger ihop, med inlåsnings effekter som följd. Kommunen behöver säkerställa att det är så enkelt som möjligt kan byta leverantör och lösning. Det görs t ex genom att använda generella lösningsmönster, ha god ordning på data och dataflöden samt ser till att kommunen äger sina data med väldefinierade exit-klausuler i avtal som tillser att leverantören är behjälplig vid leverantörsskiften.

1.8.1 Molntjänster

Molntjänster kan ge kommunen en ökad flexibilitet, förbättrad cybersäkerhet, högre tillgänglighet och stödja ekologisk hållbarhet. De kan även vara kostnadseffektiva. Genomförd RFI pekar också på utvecklingen av hybridlösningar där molntjänst kombineras med on-prem-lösningar med intern eller extern serverdrift.

Amerikanska molntjänster (läs framför allt Azure/M365, AWS och Google) erbjuder paketerade lösningar som kan boosta vår digitaliseringsförmåga. Dock måste gällande regelverk för hantering av personuppgifter beaktas. En noggrann riskbedömning och informationsklassning ska därför göras. Ytterligare marknadsundersökningar och en ökad leverantörsdialog är också väsentliga delar för att utforska alternativ och säkerställa en systematisk leverantörsstyrning.

Kommunledningen tog 12 juni 2022 inriktningsbeslut i molnfrågan.

1.8.2 Marknadsanalys – Identifierade möjligheter utanför organisationen

Kategoriteamets analys är följande:

- ✓ Inom IT finns *samordningsmöjligheter* via Adda, Kammarkollegiet och Södertörnskommunerna. Skillnader i processer mellan kommunerna försvårar gemensamma upphandlingar. Kommunerna behöver dock gemensamt ställa krav för att skapa en balans gentemot leverantörerna. SKR samordnar inte lösningar eller analyser kring vissa frågor, såsom problematiken kring amerikanska molntjänster. Därför har Storsthlm startat ett mellankommunalt samarbete kring dessa frågor, där Huddinge kommun är delaktig. Kommunen behöver även ha samarbete och dialog med Skatteverket och Kronofogden som driver och är ledande inom sökandet efter alternativ till amerikanska molntjänster, något varken SKR/Adda eller Kammarkollegiet/SIC gör i nuläget.
- ✓ *Nationell digital infrastruktur* gör det lättare att återanvända standardiserade lösningar på nationell nivå, i den takt de utvecklas.
- ✓ Komponent, kunnande och framför allt IP (Intellektuell Property i form av databaser och modeller för olika typer av jämförelser) är hårdvaluta idag på marknaden avseende geopolitisk påverkan³⁰
- ✓ Kommunen kan få stöd från leverantörer med *spetskompetens*
- ✓ För *IT-konsulter* finns det många leverantörer på marknaden vilket ökar möjligheterna till en sund konkurrens och därmed möjligheterna att hålla priserna på en acceptabel nivå. Möjligheten till distansarbete öppnar också upp för en större marknad och konkurrens
- ✓ Kommunen kan bidra till *global hållbarhet* genom att arbeta för en mer cirkulär ekonomi inom framför allt hårdvara.
- ✓ Ökad användning av AI-lösningar kan öka effektivitet och minska administration.

1.8.3 Marknadsanalys – Identifierade hot utanför organisationen

Kategoriteamets analys är följande:

- Det finns en starkt ökad förväntan på digitalisering i samhället och hos kommuninvånarna. Kommunen har samtidigt en s.k. ”teknisk skuld” där det behöver snabbt agerande för att inte hamna långt efter den tekniska utvecklingen. Samtidigt tar vissa leverantörer kommunal verksamhet ”för given” och det finns en låg förväntan på kommunens tjänster.
- Det finns också en växande oro hos allmänheten över att lämna ut sina personuppgifter på Internet. Sverige ligger i botten av EU i fråga om allmänhetens medvetandegrad kring detta, men opinionsundersökningar visar att medvetenheten växer i Sverige och i synnerhet i de yngre åldrarna. Detta medför en ökad förväntan på att kommunen behandlar personuppgifter lagligt, har tillräcklig inbyggd säkerhet i sin digitala infrastruktur och i sina organisatoriska rutiner, och kan tillgodose

---

³⁰ Omvärldsanalys ”state of the nation 2023” Radar Group

individens rättigheter enligt GDPR när individer hör av sig till kommunen för att utöva dessa.

- Enligt IMY är dataskydd, informationssäkerhet och IT-säkerhet inom offentlig sektor en del av totalförsvaret. Det är på så vis ett samhällsansvar att hålla en tillräcklig säkerhetsnivå inom dessa områden. Förutom att cyberattacker har ökat markant bara det senaste året, har de risker som är förknippade med både dataskydd, informationssäkerhet och IT-säkerhet ökat i sannolikhetsgrad, bl a med anledning av det försämrade säkerhetsläget i Sveriges geografiska närområde.

Underkategori IT-hårdvara

- Kommunen köper idag många hårdvarukomponenter från Kina, vilket kan utgöra en säkerhetsrisk (jfr Huawei) som idag inte har analyserats närmare. Dataskyddsombud och informationssäkerhetssamordnare behöver involveras i denna analys.

Underkategori Verksamhetssystem

- Leverantören säljer *verksamhetssystem* som ett "ekosystem" där beställaren riskerar att låsas fast. Befintliga leverantörer uppvaktar verksamheterna med att sälja fler moduler som inte var med i upphandlingen för att underlätta och undvika andra upphandlingar. Dessa tillägg kan om de inte fanns med från början göra att anskaffningen strider mot LOU.

Underkategori IT-programvara och licenser

- Inom *IT-programvara och licenser* behöver många aktörer se över sina licensmodeller på sikt, vilket kan tvinga oss att betala mer.

Underkategori IT-konsulter

- För *IT-konsulter* är det hård konkurrens om resurserna/konsulterna och kompetensen, vilket ger höga priser

Underkategori Telekommunikation

- Inom underkategorin *Telekommunikation* finns idag dålig konkurrens vilket påverkar prisbild och möjligheten att ställa krav.

1.8.4 Politiska faktorer och dess påverkan

- Det finns en "nationell digital infrastruktur, för att information ska kunna utbytas på ett säkert och effektivt sätt³¹, vilket behöver tas hänsyn till i kravställande. För detta behöver vi bevaka och säkerställa att vi har kunskaper om regelverk och standards.
- Politiska och miljömässiga faktorer med fokus på klimatutmaningen men också att främja/öka digitalisering kopplas till hållbarhet genom att öppna upp för att ta hand om produkter och minska resande. Både fokus på minskat resande med digitala alternativ och ökat återbruk.

---

³¹ [Ena – Sveriges digitala infrastruktur | Digg](#)

1.8.5 Ekonomiska faktorer och dess påverkan

- I upphandlingsarbetet sätts alltid specifika effektmål. Det är väsentligt att dessa följs upp. Dels för att se att önskade effekter uppnåts, dels för att i annat fall se vilka som behöver genomföras för att uppnå målen. En proaktiv avtalsförvaltning och samarbete mellan upphandlingssektionen och beställarna i uppföljningen skapar goda förutsättningarna att hålla avtalet på rätt kurs.
- Recession i makroekonomin är ofrånkomlig i Sverige i alla branscher med ökade kostnader i alla förädlingssteg samt minskad sysselsättning. Vinnarna i utvecklingen är traditionellt de som lyckas bygga bort påverkan av inflation, störningar och risker i sin förädling där digitalisering och automatisering kan vara en stark hjälp.³²

Underkategori IT-hårdvara

- På marknaden har det under lång tid varit brist på halvledare, mycket pga. effekter av Covid-19, vilket har gett kraftigt försenade leveranser och prisökningar på *hårdvara*. Komponentbrist har ger extrema leveranstider för IT-hårdvara utan möjlighet för kunden att påverka. Bristen förutspås fortsätta ytterligare 2 år³³. Våra leverantörer har varit maktlösa i detta och sättet att hantera behovet har varit att i stället och återanvända digital utrustning och förlänga utbytestiden, vilket främjar en cirkulär ekonomi. Det ger positiva ekonomiska effekter genom minskandet av nyköp, men också ökar hållbarheten i stort.

Underkategori IT-konsulter

- För *IT-konsulter* så finns en stor brist på IT-konsulter på marknaden vilket ger höga priser.
- Möjligheten för konsulten att arbeta på distans/på plats påverkar priset enligt genomförd RFI.

Underkategori Telekommunikation

- Inom *Telekommunikation* finns ett fåtal större aktörer vilket ger en sårbarhet samt risk för höga priser. I senaste upphandlingen konkurrerade dock anbudsgivarna med en kraftig prissänkning som följde.

1.8.6 Sociala faktorer och dess påverkan

- *Pandemin* har gett försenade leveranser av produkter och infrastruktur vilket ökar behovet av digitala lösningar. Kommunen behöver följa utvecklingen och aktuella avtal. Ökad återanvändning och förlängd användning ger hållbarhets och kostnadsfördelar, men ökar risken för avbrott i användningen om livslängden på produkterna inte kan förlängas.
- *Digitalt utanförskap* hos användare, t.ex. äldre som behöver nyttja digitala tjänster, men även utifrån ett jämlikhetsperspektiv med avseende på

³² "omvärldsanalys "State of the nation 2023" Radar Group

³³ Omvärldsanalys "state of the nation 2023" av Radar Group

funktionsnedsättningar och språksvårigheter, finns idag. Flexibilitet och alternativ till digitala tjänster behöver finnas för att adressera detta.

- *Arbetsmiljö* för konsulter och produktionspersonal för hårdvara och utveckling påverkar kategorin genom risk för oskäligen arbetsvillkor. För att säkerställa mänskliga rättigheter behöver krav på hållbara leveranskedjor ställas.

1.8.7 Teknologiska faktorer och dess påverkan

- *Långa leveranser för hårdvara och halvledare* gör att vi behöver ha god framförhållning vid nyanskaffning samt arbeta med att återanvända befintlig utrustning i så stor utsträckning som möjligt. Riskanalyser för eventuella konsekvenser av att leverantörer inte kan leverera behöver göras i tidigt skede.
- *Snabb teknikutveckling och innovationer* gör att nya tjänster kan ha mycket ”barnsjukdomar” med problem i tidigt skede. Frågor att ställa sig är bland annat: -Vågar vi köpa från nya leverantörer och tvinga etablerade företag att utveckla sig? Hur långt i framkant ska Huddinge stå? Det kan ibland vara bra att vänta lite och inte införskaffa första versionen för att undvika problem för verksamheten. En balans mellan stabilitet och strävan efter att ligga i framkant ska *eftersträvas*. Vid upphandling och inköp behöver kommunen hitta flexibla modeller och se över så att inte krav ställs på alltför många och specifika referenser som kan försvåra inköp av ny teknik. Innovationsområden behöver väljas med omsorg för att inte tappa stabiliteten i verksamheten för kritiska system och försätta kommunen i en legalt problematisk situation eftersom rättsutveckling alltid ligger ett par år efter teknikutvecklingen.
- Leverantörerna av verksamhetssystem har en tendens att paketera sina lösningar i ”*ekosystem*” och leverera mer än det kommunen efterfrågat. Det gör att möjligheten att ha färre leverantörer/lösningar finns, samtidigt som det kan stå i strid med upphandlingsreglerna om inte ”allt” kravställts från början i upphandlingen och det därmed inte går att lägga till moduler. Ekosystemen kan också skapa inlåsningseffekter och minska konkurrensen om beställaren vill köpa allt på en gång och inte marknaden ”paketerar sina ekosystem” på likartat vis. Idag finns ett ökat hot för *cyberattacker*. Kommunen behöver centralt arbeta med frågan och bistå upphandlingarna med relevanta avtalskrav för aktuella upphandlingar.

1.8.7.1. AI

Artificiell intelligens (AI) bedöms bli en ”definierande framtidsteknologi”.³⁴ Användningen av AI har senaste åren ökat markant och förutspås öka än mer i framtiden.

AI kan definieras som en maskins förmåga att visa människoliknande drag, såsom resonerande, inlärning, planering och kreativitet.

---

³⁴ [Vad är artificiell intelligens och hur används det? | Nyheter | Europaparlamentet](#)

AI möjliggör för tekniska system att uppfatta sin omgivning, hantera vad de uppfattar och lösa problem, med syfte att uppnå ett specifikt mål. Datorn mottar information (redan förberedd eller insamlad genom sina egna sensorer, t.ex. via en kamera), behandlar den och svarar. AI system är kapabla till att anpassa sitt beteende, till en viss grad, genom att analysera effekterna av tidigare åtgärder, och att arbeta självständigt.

Enligt Myndigheten för digital förvaltning skulle samhället kunna spara 140 miljarder kronor årligen om offentlig sektor införde den AI-teknik som finns tillgänglig. En av de största utmaningarna är bristen på kompetens och kunskap.³⁵

Exempel på möjligheter med AI-tekniken för kommunen

- Hjälpa till att bekämpa cyberhot
- Snabb analys av stora mängder information
- Offentlig administration och tjänster - Genom att använda mängder av data och mönsterspårning kan AI hjälpa till att tidigt varna för naturkatastrofer och möjliggöra effektiv förberedelse och mildrande av konsekvenserna.³⁶
- Beslutsstöd - med hjälp av AI kan ett system inte bara ta in en stor mängd data, analysera den och med stöd av detta dra slutsatser³⁷
- Ökad effektivitet och minskad administration.
- Textkorrigering, översättning, kreativt skrivande

Risker med AI-tekniken

- Att aningslöst agera utifrån slutsatserna från en AI-analys kan i värsta fall vara diskriminerande, integritetskränkande eller olagligt. Det beror på att algoritmerna lär sig av att titta bakåt på historiska data och analysera det som gjorts. Därmed riskerar de att integrera misstag och fördomar som vi människor gjort och bidragit till³⁸.
- Lagstiftningen ligger ofta efter teknikutveckling, vilket kan göra det vanskligt att använd viss ny teknik.
- Gratislösningar är vanligen olämpliga därför att priset består av användarnas personuppgifter.

1.8.8 Legala faktorer och dess påverkan

1.8.8.1. Lagen om offentlig upphandling

Lagen om offentlig upphandling (LOU) med flera upphandlingslagar (t.ex. LUK, LOV, LUF, LUF etc.) styr samtliga upphandlingar och offentligt inköp och

---

³⁵ [AI i praktiken – så kan du använda AI i din verksamhet \(bbmbonnier.se\)](https://www.bbmbonnier.se)

³⁶ [Vad är artificiell intelligens och hur används det? | Nyheter | Europaparlamentet](#)

³⁷ [Artificiell intelligens – en nyckel för att stärka svensk konkurrens - Regeringen.se](#)

³⁸ [Artificiell intelligens – en nyckel för att stärka svensk konkurrens - Regeringen.se](#)

upphandlingssektionens uppgift är att vägleda och lotsa verksamheterna så att upphandling och inköp sker korrekt enligt lagen.

Upphandlingar som bli överklagade och drar ut på tiden påverkar tidpunkten för införandet och skapar ofta behov av överbryggande interimsavtal, vilket behöver tas med i beräkningen i upphandlingens tidplan.

1.8.8.2. AI-förordning (AI Act)

EU är först i världen med en lagstiftning som uttryckligen adresserar risker med artificiell intelligens och förslaget till en ny AI-förordning (AI Act) godkändes av Europaparlamentet den 14 juni 2023.

Syftet med den nya AI-förordningen är att harmonisera regler för AI inom EU, och säkra en ansvarsfull och reglerad utveckling och användning av AI. AI-förordningen kommer även att tydliggöra vilka typer av AI-teknologier som är tillåtna och vilka som inte är det.

1.8.8.3. NIS-direktivet vid tillhandahållande av samhällsviktiga tjänster

NIS-direktivet stärker EU:s cybersäkerhet, särskilt för kommuner som hanterar samhällsviktiga tjänster, med krav på ökad säkerhet och rapportering. I Sverige införlivas direktivet (baserat på EU-förordning) genom Lag (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (LISDT), som täcker sektorer som bankverksamhet, digital infrastruktur, energi, finansmarknadsinfrastruktur, hälso- och sjukvård, leverans och distribution.

Samhällsviktig verksamhet kan definieras som verksamhet som, vid störningar, kan leda till kris i samhället eller är avgörande för att hantera en redan uppkommen kris. Många verksamheter kan därför anses vara samhällsviktiga.

Säkerhetsskyddslagstiftningen fokuserar på att skydda dessa verksamheter från hot som spioneri och sabotage.

NIS 2-direktivet, som planeras att implementeras i nationell lagstiftning i november 2024, kommer att ersätta det nuvarande NIS-direktivet och uppdatera LISDT.

1.8.8.4. Lag om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning

Ny lag från 2021 angående tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter påverkar vilka krav vi kan ställa i aktuella upphandlingar. Lagen innebär att uppgifter som en myndighet lämnar till exempelvis en upphandlad leverantör av IT-tjänster ska omfattas av tystnadsplikt³⁹. Därmed får uppgifterna samma sekretesskydd hos företaget som de har hos en myndighet som levererar motsvarande tjänst.

1.8.8.5. Tredjelandsoverföringar

Med anledning av GDPR och Schrems II-domen från 2020 är det olämpligt att leverantörer eller dess underbiträden utgör ett företag som lyder under sådana lagar i tredje land som ger statsmakterna där rätt att ta del av den personuppgifts-

---

³⁹ [Tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter Konstitutionsutskottets Betänkande 2020/21:KU9 - Riksdagen](#)

ansvariges registrerades personuppgifter. Detta har inte minst bäring på molntjänster utanför EU/EES).

Den 10 juli 2023 fattade EU-kommissionen beslut om adekvat skyddsnivå för USA. Detta innebär att överföringar som sker till organisationer som omfattas av ”EU-US Data Privacy Framework” nu kan ske utan att lämpliga skyddsåtgärder, såsom standardavtalsklausuler, behöver vidtas enligt artikel 46 i GDPR⁴⁰.

1.8.8.6. Informationssäkerhet och skydd av sekretessbelagda uppgifter

Innan verksamheten gör sekretessreglerade uppgifter tillgängliga för en leverantör, måste den offentliga myndigheten bland annat analysera om detta innebär ett röjande av uppgifter i den mening som avses i offentlighets- och sekretesslagen. I alla upphandlingar har vi med standardkrav kring offentlighet och sekretess som också möjliggör att upprätta sekretessförbehåll alt. teckna sekretessförbindelse med stöd av kommunjurist där så anses lämpligt. Ansvarig för extra sekretessförbehåll alt. sekretessförbindelse i de fallen är verksamheten.

1.8.9 Miljömässiga faktorer och hållbarhet

Miljömässiga faktorer fokuserar på kemikalie- och plastinnehåll i produkter som används där vi för att säkerställa ekologisk hållbarhet behöver ställa höga krav vid inköp av hårdvara samt bör främja återanvändning och en korrekt avfallshantering.

Energianvändning vid drift är ett potentiellt område för framtida hållbarhetskrav inom kategorin.

1.8.9.1. Tillgänglighet och jämlikhet

Krav på web-tillgänglighet behöver ställas både för system/delar som publiceras på webben och därmed vänder sig till kommuninvånare och för interna system där så är relevant. Krav enligt WCAG ställs i IT-upphandlingar där antagen leverantör ska svara på en enkät. Uppföljning och ev. Viten finns ej idag och området behöver utvecklas. Krav på användbarhet/användarvänlighet ska ställas för en god arbetsmiljö⁴¹.

Ett antal myndigheter har gått samman och skapat ett ”kunskapsnav” för digital inkludering och tillgänglighet, <https://digin.nu/>, vilket kan vara en kunskapsbank rörande digital tillgänglighet.

1.9 Faktorer som påverkar totalkostnaden för kategorin

- IT-hårdvara har stor priskänslighet och är lätt att konkurrensutsätta medans det inom mjukvara kan vara svårt att påverka priset eller ens konkurrensutsätta (t.ex. Microsoft). Verksamhetssystem, IT-tjänster och konsulter bedöms vara mindre priskänsliga.
- De flesta företag inom branschen har ett *socialt hållbarhetsarbete och arbete med miljöfrågor* inom sitt företag. Framför allt de större aktörerna har egna hållbarhetsarbeten och välkomnar krav på hållbarhet som ett sätt

⁴⁰ <https://www.imy.se/nyheter/eu/>

⁴¹ [Förebyggande arbete för en tillgänglig arbetsmiljö - Arbetsmiljöverket \(av.se\)](https://www.arbetsmiljoverket.se/om-arbetsmiljoverket/forebyggande-arbete-for-en-tillganglig-arbetsmiljo)

att få bort oseriös konkurrens. Då de flesta offentliga köpare ställer hållbarhetskrav påverkas inte kostnadsbilden i större utsträckning.

- Om *IT-konsulter* förväntas vara på plats i Huddinge kommun påverkas priserna negativt. Genom att tydliggöra hur mycket av tiden som ska genomföras på plats eller betala för ev. reskostnader kan vi hålla nere timkostnaderna för konsulter, vilket i sin tur även påverkar miljön beroende på hur transporten sker.
- Krav på fordonsflotta och drivmedel kan också ge direkt påverkan på totalkostnaden, vilket bör beaktas vid upphandlingar.
- Sedan GDPR infördes för 4 år sedan har lagkrav blivit en större kostnadsdrivande faktor. Ökade krav inom dataskydd, informationssäkerhet och IT-säkerhet, genom nya lagar och detaljeringar i befintliga, för med sig högre kostnader för mjukvara, hårdvara, infrastruktur och kvalificerad personal. Kommunen kan förvänta sig att dessa kostnader blir än viktigare och omfattande framöver.
- Datacenter som drivs i egen regi har ofta ett lågt utnyttjande. Genom att flytta en större del till publika molntjänster skulle det kunna minska inflationspåverkan från energi⁴². Om låsningen mellan EU och USA kring molntjänster löses kommer möjligheten och därmed kostnaderna kunna minska.
- Trots höjda IT-kostnader leder ofta digitalisering till kostnadseffektiviseringar för verksamheterna totalt sett.

1.9.1 Indexering av avtal och inflation

I upphandlingskontrakt används ofta indexjustering för att hantera oförutsedda kostnadsförändringar. Med energikrisen har elkostnader för datacenter ökat markant, och även om sysselsättningen kan dämpa löneökningar, förväntas lönerörelsen 2023 ligga mellan 4–6%⁴³. Genom att proaktivt samarbeta med leverantörer, undvika att endast nyttja schablonmodeller som index samt minimera inflationspåverkan, t.ex. genom ökad användning av molntjänster, kan inflationskostnaderna begränsas.

1.10 Krisberedskap

Krisberedskap handlar om att minska sårbarheten och stärka förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer, genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris.

Sveriges kommuner har en viktig roll i samhällets krisberedskap där. Kommunerna är ansvariga för verksamhet som måste fungera även under kriser, exempelvis äldreomsorg, vattenförsörjning, fjärrvärme, räddningstjänst och skola.

Enligt Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap är kommuner och regioner

⁴² Omvärldsanalys "State of the nation 2023" Radar group

⁴³ Omvärldsanalys "State of the nation 2023" Radar group

skyldiga att planera för hur man ska agera och hantera en allvarlig störning i den kommunala verksamheten genom en risk- och sårbarhetsanalys⁴⁴. Kommunen är också skyldig att identifiera prioriterade åtaganden och kritiska beroenden, ta fram en plan för hur de ska kunna minska risken för att något drabbar verksamheten, men också för att kunna hantera allvarliga störningar i verksamheten.

Inom ramen för kategoristyrningsarbetet för IT och Telekom handlar det om att:

- identifiera avtal avseende försörjningskedjor och verksamhetssystem som är kritiska för samhällsviktig verksamhet
- säkerställa att leverantörer inom kategorin i sin tur skapar redundans, exempelvis genom att hålla lager på verksamhetskritiska produkter, arbeta med second source eller genom att arbeta med att säkerställa att leverantören har robusta underleverantörsled.
- säkerställa att befrielsegrunderna i avtalet inte befriar leverantören från ansvar vid kriser och andra allvarliga händelser såsom exempelvis allmän smittspridning, värmebölja, brand, längre el-, värme eller vattenavbrott, höjd beredskap eller krig.

1.11 Sanktioner mot Ryssland⁴⁵⁴⁶

Rysslands invasionskrig mot Ukraina har fått västvärlden att införa ett stort antal ingripande ekonomiska sanktioner mot Ryssland och även mot Belarus.

Sanktionerna innebär förenklat och i korthet följande:

- Offentliga kontrakt får inte tilldelas ryska företag från och med den 9 april 2022. Redan ingångna kontrakt med sådana företag får inte fullgöras från och med den 11 oktober 2022. Detta gäller även avrop från ramavtal – men inte ingående av själva ramavtalet.
- Det finns ett förbud mot att köpa, importera och transportera vissa varor och tjänster från Ryssland och Belarus.
- Betalningar får inte göras till vissa individer som räknas upp i förordningarna. Detta gäller även ersättningar inom ramen för kontrakt som ingåtts i upphandlingar.

Vad gäller samtliga sanktioner gäller att inga krav får beviljas i samband med avtal som träffas av sanktionerna, till exempel skadestånd. Det finns ett generellt förbud mot att avsiktligt vidta åtgärder som syftar till att kringgå sanktionerna.

Överträdelse av sanktionerna är straffbelagda, men överträdelse ska inte medföra något ansvar om de vidtagits i god tro.

EU har antagit flera stora paket med restriktiva åtgärder (sanktioner) mot både Ryssland och Belarus. Sanktionerna är ett svar på Rysslands krig mot Ukraina, ett krig som aktivt stöds av Belarus.

Sanktionerna mot Ryssland syftar till att:

⁴⁴⁴⁴ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skolmaterial/samhallets-krisberedskap/kommunens-krisberedskap/>

⁴⁵ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/sanktioner-paverkan-upphandling/>

⁴⁶ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/sanktioner-paverkan-upphandling/importforbud/>

- undergräva Kremles förmåga att finansiera kriget
- påföra tydliga ekonomiska och politiska kostnader för de personer i Rysslands politiska elit som är ansvariga för invasionen
- minska landets ekonomiska bas.

Mot bakgrund av Belarus stöd till den ryska invasionen har EU även antagit sanktioner mot Belarus.

Sanktionerna har genomförts genom EU-förordningar som är direkt tillämpliga i svensk nationell rätt. Sanktionsförordningarna har ändrats vid flera tillfällen. De uppdaterade ("konsoliderade") versionerna av respektive förordning är dock inte de officiella rättsakterna, utan de består av de ursprungliga förordningarna samt alla efterkommande förordningar som ändrar i dessa. Överträdelser av förbud i någon av sanktionsförordningarna är straffbara enligt en särskild lag.